

Hedendaagse hallucinaties

'Twisted', verknipte visies op stad en land in de hedendaagse schilderkunst

Door Angelique Spaninks

Pilletjes en capsules die zweven als vuurvliegjes tegen het decor van een donker bos. Een steelse blik in de geheime slaapkamer van Michael Jackson op zijn landgoed 'Neverland' of vanuit de zwaarbewaakte werkkamer van Camp David. Het spoor van een eenzame Telemarker die een zachtrose besneeuwde berg af suist. Een pikdonkere heuvel met bomen die leidt naar een gitzwarte nacht.

Dromen en nachtmerries, hallucinaties en visioenen. In wezen hangt de kunst ervan aan elkaar. In die zin is de tentoonstelling 'Twisted' die afgelopen weekend in het Van Abbemuseum opende geen openbaring. Toch word je er als bezoeker geconfronteerd met ongebruikelijke figuratieve schilderkunst. Met schilderijen die je naar binnen zuigen en verhalen vertellen, die als het ware de geest verruimen en je laten verlustigen aan schoonheid en vakmanschap. Schilderijen ook, die geladen zijn met mystiek en symbolen, met romantiek en fantasieën.

Misvatting

Na jaren van tentoonstellingen met installaties en de nieuwste media vond de staf van het Van Abbe het hoog tijd weer eens een schilderijenexpositie te maken. „Blijkbaar was bij velen het beeld ontstaan dat wij niet meer van schilderijen hielden”, aldus directeur Debbaut. Een misvatting. „We waren alleen op zoek naar een interessant perspectief. Verdedigende tentoonstellingen waarin de schilderkunst zich bijna verexcuseert nog altijd niet dood te zijn, zijn er al genoeg.”

Op zoek naar springlevende schilders, die zich niet tégen maar juist mét de nieuwste media meten, beschikten ze binnen een mum van tijd over een hele waslijst aan namen. Alleen al om praktische redenen, maar ook inhoudelijk gedwongen te kiezen, koos het Van Abbemuseum voor het landschap als rode draad. Dat echter in de ruimste zin van het woord, want van een 'ouderwetse' horizon, een realistisch landschap zoals je dat waar ook ter wereld buiten de deur kunt aantreffen, is in geen van de gevallen sprake.

De werken van de huidige landschapskunstenaars die het Van Abbemuseum zocht en vond in en rond metropolen als New York, Los Angeles, Londen en Tokyo zijn vooral fantastisch. Volgens Sharon Ellis, een van de schilders die in haar studio-tje aan de westkust met behulp van bomen en planten bijna gotische kathedralen op doek bouwt, heeft dat alles te maken met de media. „Wij zijn allemaal van de televisiegeneratie, opgegroeid met het idee dat je alles kunt verzinnen wat je wilt. Dat geeft een enorme ruimte om dingen te creëren, waarbij je volledig op je verbeelding kunt vertrouwen.” Toch is het niet alleen de volkomen eigenzinnige verbeeldings-

kracht die de in het Van Abbe bijeengebrachte kunstenaars bindt. Hun werk is namelijk ook behoorlijk 'twisted', verdraaid en verknipt, glossy en zuiver kunstmatig maar toch ook onmiskenbaar geschilderd - of in het geval van de Engelse Ian Thorpe aan elkaar hangend van strookjes papier. Geen van hen schildert dan ook letterlijk naar de werkelijkheid. Allemaal zitten ze in hun eigen besloten atelier, bouwend aan geheel eigen werelden volgens de nieuwste sample-technieken en puttend uit de enorme databank vol beelden uit tijdschriften en films, computergames en geschiedenis en soms zelfs de kunstgeschiedenis.

L.C. Armstrong bijvoorbeeld baseert zich liever op mooie kleurenfoto's van de meest exotische bloemen dan op „the real thing”. „Die verwelken terwijl ik nog bezig ben.” In haar New Yorkse atelier in een grauwe, grijze buurt vol 'winos', combineert ze deze bloemen met paradijselijke zonsondergangen, watervallen en vulkaanrupties. „Daar word ik vrolijk van”, zegt ze. „Net als alle andere

kunstenaars in deze tentoonstelling ben ik een pure *romantic at heart*.”

Toch zit er ook een angel in haar werk, een zekere 'unease with paradise' - zo zijn de stelen van haar bloemen gemaakt van lange lonten die zich als prikeldraad een weg door de vele lagen verf en kunsthars branden. En op 'Eighty-sixed' ziet het er naar uit dat achter de bloemenzee Adam en Eva uit de enige bar in de wijde omtrek verwijderd zijn zoals ze ooit uit het paradijs werden gezet.

Echo's

Vergelijkbare verwarring is ook in veel van de andere 'Twisted'-schilderijen te herkennen, al moet je daarvoor als kijker eerst even door de verleidelijke schoonheid van de heldere kleuren en supergladde techniek heen bijten. Zo verwerkt Fred Tomaselli niet alleen drugs in zijn schilderijen maar mixt hij ook de huizen van goede en kwade utopisten als Thoreau en Manson door elkaar. En is in de dromerige landschappen van Peter Doig de mens veelal niet meer dan een schim, in de kale huizen en vlaktes

van Hans Broek en Michael Raedecker lijkt zelfs alle leven tot een eind gekomen te zijn.

Waarschijnlijk is het deze melancholische, mystieke sfeer gekoppeld aan de verfijnde techniek die de meeste 'Twisted'-schilders feilloos beheersen die maakt dat je onmiskenbaar echo's ziet van de negentiende eeuwse romantici en symbolisten, naast vleuglen impressionisme en surrealisme. Zelf zijn de overwegend Amerikaanse kunstenaars zich daar echter veel minder bewust van. Hun persoonlijke databank van beelden waaruit zij naar hartelust putten wordt veeleer gevuld door Walt Disney en Atari, de glossies en Hollywood dan door het werk van Friedrich of Redon, Hodler of Blake. Hoe je het echter ook wendt, keert of twist na een eeuw modernistische reductie, abstractie en wild schilderen is het volgens deze schilders eindelijk weer hoog tijd voor een eigentijdse romantische reconstructie.

'Twisted, urban and visionary landscapes in contemporary painting' is nog t/m 26 november te zien in het Van Abbemuseum, Vonderweg 1 in Eindhoven. Open dinsdag t/m zondag 11-17 uur.